

Sundbyberg 28 nov 2016

Dnr.nr: Ju2016/04165/L2

Vår referens: Mikael Klein

Till Justitiedepartementet

Remissvar: Rätten till en personförsäkring – ett stärkt konsumentskydd (SOU 2016:37)

Handikappförbunden

Handikappförbunden är ett samarbete för 39 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt – rätten för personer med funktionsnedsättningar att fungera på jämlika villkor i samhällets alla delar.

Utredningen om rätten till en personförsäkring har haft i uppdrag att bedöma om lagstiftningens intentioner följs i försäkringsbolagens praktiska tillämpning av den principiella rätten att teckna en personförsäkring, så kallad kontraheringsplikt, som infördes 2006. Utredningen har också haft i uppdrag att överväga behovet av reformer och föreslår vissa lagändringar för att förtydliga kontraheringsplikten.

Sammanfattande synpunkter

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag.

Vår bedömning är att kontraheringsplikten avsevärt kommer att förstärkas med utredningens samlade förslag om krav på individuella och försäkringsmässiga bedömningar, krav på tydliga och begripliga beslutsmotiveringar, åtgärder för att främja

tvistlösningar och en förstärkt skyldighet att informera om prövningsmöjligheter. Vi ser positivt på att branschorganisationen Svensk Försäkring ser positivt på att utarbeta branschrekommendationer om bemötande och tillgänglighet. Vi anser att det finns ett fortsatt behov av att göra en översyn av gränsdragningen mellan de privata sjukförsäkringarna och de allmänna socialförsäkringarna. De människor som även i framtiden kommer att nekas teckna personförsäkring är hänvisade till socialförsäkringarna, där grundskyddet är alldeles för lågt. Vi ser med oro på utvecklingen av undantagsregler som möjligtvis är en följd av att kontraheringsplikten infördes 2006. Den fortsatta utvecklingen behöver följas noggrant så att inte rätten att teckna personförsäkring urholkas i strid mot lagstiftarens intentioner.

Förtydligande att kontraheringsplikten gäller när försäkring nekas helt eller delvis (16.6.2)

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att förtydliga att kontraheringsplikten gäller oavsett om en ansökan nekas helt eller delvis.

Kravet på individuella bedömningar (16.6.3)

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att förtydliga kravet på att det är den enskildes hälsotillstånd som ska ligga till grund för nekande av personförsäkring och att beslutet grundas på omständigheterna i det enskilda fallet. Vi får fortfarande signaler om att försäkringsbolag gör schablonmässiga bedömningar baserade på en specifik diagnos istället för den enskildes hälsotillstånd. Vi ser också positivt på utredningens förslag att försäkringsbolaget därmed har ett ansvar att utreda hälsotillståndet hos den försäkringssökande. Den individuella prövningen förstärks sannolikt med dessa förslag och förstärker därmed rättssäkerheten för den enskilde.

Kravet på försäkringsmässiga bedömningar (16.6.4)

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att förtydliga kravet på att beslut om nekande av personförsäkring ska grundas på en försäkringsmässig bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Vi upplever att nuvarande tillämpning fortfarande riskerar att personer nekas rätten att teckna personförsäkring på grund av sin

funktionsnedsättning utan att en förhöjd risk för framtida ohälsa föreligger. Många som skulle kunna få skydd mot sjukdom eller olycka som inte har något samband med själva funktionsnedsättningen, mister på osakliga grunder rätten till skydd. Vi ser positivt på att utredningen understryker att bedömningen ska grundas på ett beslutsunderlag av hög kvalitet, vilket skärper kraven på försäkringsbolagen att faktiskt utreda den enskildes hälsotillstånd.

Krav på tydliga och begripliga beslutsmotiveringar (16.6.5)

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag om att införa en skyldighet för ett försäkringsbolag som nekar någon en personförsäkring, att i samband med beslutet tydligt ange skälen för detta. Att kommunicera beslut på ett begripligt sätt och att tydliggöra orsakerna till beslutet, är avgörande för att den enskilde ska kunna förstå och förhålla sig till beslutet. Personer som har kognitiva eller intellektuella funktionsnedsättningar är i större utsträckning än andra i behov av tillgänglig och anpassad information. Tillgängligheten i ansökningsförfarandet och det bemötande den sökande får, är också avgörande för att den enskildes rätt att teckna personförsäkring ska kunna uppfyllas.

Åtgärder för att främja tvistlösning i och utanför domstol(16.6.7)

Handikappförbunden delar utredningens uppfattning att det vore önskvärt om Svensk Försäkring gav Personskadenämnden i uppdrag att, på anmälan av konsumenter, pröva tvister rörande kontraheringsplikten. Vi tillstyrker också utredningens förslag om lagändringar för att inte förhindra möjligheterna att väcka en domstolstalan som en följd av detta.

För många är steget till en domstolsprocess alltför långt, särskilt när den enskilde själv riskerar att betala försäkringsbolagets rättegångskostnader vid en förlust i domstol. Möjligheten till en första prövning hos Personskadenämnden är därför rimlig. I de fall där den enskilde ändå vill föra tvisten till domstol, borde den enskilde få förstärkta möjligheter till juridisk hjälp.

Skyldighet för försäkringsbolaget att upplysa om prövningsmöjligheter (16.6.8)

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag om att införa en skyldighet för försäkringsbolaget att upplysa den försäkringssökande om de prövningsmöjligheter som finns vid nekande beslut om att teckna personförsäkring.

Önskvärda åtgärder från branschen för att främja ansökningar (16.6.11)

I den enkätundersökning som utredningen gjort i samarbete med bland andra Handikappförbunden, framkom att vissa avstår från att söka personförsäkring efter de inledande kontakterna med ett försäkringsbolag, eller att de avstår från att fullfölja en ansökan. Detta är mycket allvarligt. Det tyder på att den information som givits eller det bemötande man fått har inverkat hämmande på att gå vidare med en ansökan och därmed har kontraheringsplikten i de fallen aldrig kunnat prövas.

Det är glädjande att Svensk Försäkring uttryckt sig positivt till att ta fram branschrekommendationer kring bland annat bemötande och tillgänglighet i ansökningsförfaranden. Handikappförbunden vill understryka vikten av att dessa branschrekommendationer får en sådan kvalitet och tillämpning att olika hinder i bemötande och tillgänglighet kan undanröjas. Rekommendationerna behöver tas fram i samarbete med funktionsrättsrörelsen och vi rekommenderar också branschen att implementera rekommendationerna genom bland annat utbildning för att bygga upp nödvändig kunskap och få fullgod spridning och tillämpning av rekommendationerna.

De som nekas personförsäkring måste ha ett fullgott skydd inom de allmänna socialförsäkringarna

Vid införandet av kontraheringsplikten för personförsäkringar betonade regeringen särskilt att en rätt till försäkring aktualiserar gränsdragningen mellan socialförsäkringarna och de privata personförsäkringarna, och att det kunde finnas anledning att i något avseende göra en översyn av den gränsdragningen vid en framtida uppföljning av bestämmelserna (prop 2003/04:150 s 250). En sådan översyn har inte ingått i denna utrednings direktiv.

Handikappförbunden menar att en sådan översyn är nödvändig. Även med en väl fungerande kontraheringsplikt för de privata

sjukförsäkringarna, kommer det alltid finnas människor som inte kan omfattas av det privata försäkringskyddet. Det grundläggande skyddet inom socialförsäkringarna är idag alltför svagt för att klara försörjningen hos flera grupper. Personer som aldrig kan förvärvsarbeta på grund av sin funktionsnedsättning har en livslång försörjning på den så kallade garantinivån inom sjukförsäkringen. Garantinivån kan som högst uppgå till 8800 kr brutto i månaden, vilket är alarmerande lågt som huvudsaklig försörjningskälla. Sett ur ett helt livsperspektiv, är de drabbade av livslång fattigdom, i realiteten ofta försörjda av anhöriga. De som lever så pass länge att uppnå pensionsålder, har en extremt låg ålderspension att försörja sig på.

Vi ser också en oroande utveckling av de undantagsvillkor som försäkringsbolagen tillämpar i barnförsäkringar som möjligtvis är en följd av att kontraheringsplikten infördes 2006. Utredningens föreslagna förtydliganden av kontraheringsplikten får inte innebära att försäkringsbolagen utvecklar fler och bredare undantag som underminerar rätten att teckna personförsäkring i strid mot lagstiftarens intentioner. Utvecklingen inom området behöver därför följas upp.

Med vänlig hälsning

Handikappförbunden

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Stig Nyman', written in a cursive style.

Stig Nyman

Ordförande